

INFORMACIJA

o sprovođenju istraživanja preostalog neispitanog kopnenog dijela i akvatorijuma koncesionog područja Brodogradilišta Bijela

I) PRESJEK DOSADAŠNJIH AKTIVNOSTI

Vlada Crne Gore je 10.10.2014. potpisala Ugovor o kreditu sa Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj, tj. Svjetskom bankom za projekat "Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje". Glavni cilj projekta je sanacija najvećih tačaka zagađenja u Crnoj Gori i to na lokacijama: Kombinat aluminijuma Podgorica (KAP), Brodogradilište Bijela, jalovište Gradac (rudnik Šuplja stijena) i deponija pepela i šljake Maljevac (Termoelektrana Pljevlja).

Kao apsolutni prioritet u implementaciji postavljeno je hitno otpočinjanje i završetak sanacije zagađenja u Brodogradilištu Bijela, naročito iz razloga jer se radi o lokaciji na obali mora u Bokokotorskom zalivu. Tim povodom, u cilju postizanja željene dinamike, paralelno su otpočeta dva procesa (a i b):

a) Jedinica za implementaciju projekta "Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje" je odmah po osnivanju u decembru 2014. započela pripremne aktivnosti na realizaciji sprovođenja sanacije Brodogradilišta u Bijeloj, imajući u vidu značajan razvojni potencijal lokacije. Tim povodom, po procedurama Svjetske banke, urađeno je sljedeće:

1) U periodu od decembra 2014. do februara 2015. izvršeno je **intenzivno uzorkovanje i analiza kontaminiranog zemljišta i grita** na lokaciji, od strane D.O.O Centra za ekotoksikološka ispitivanja (u daljem tekstu: DOO CETI).

2) U julu 2015, od strane firme GEONANA D.O.O. Podgorica, izvršeno je **geodetsko mjerenje** na lokaciji u cilju utvrđivanja tačnih količina otpadnog grita.

3) Rezultati navedenih analiza predstavljali su osnov za izradu **Glavnog projekta remedijacije**, za koju je angažovan međunarodni konzorcijum JV TAUW bv i WITTEVEEN+BOS.

4) Na osnovu Glavnog projekta remedijacije pripremljen su, i od strane Svjetske banke dobreni **Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo i Plan upravljanja životnom sredinom**, koje su uradili: JV Ambiente s.c, DBA Progetti S.p.A, Smart Environmental Solutions i Medix d.o.o. Urađen je i **Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu** na koji je 08.11.2016. Agencija za zaštitu životne sredine dala saglasnost.

5) **Tehnička dokumentacija** Glavnog projekta remedijacije odobrena je 06.10.2016. od strane revidenta "Instituta za građevinarstvo".

6) Na osnovu gore pomenutih aktivnosti, pripremljena je tenderska dokumentacija i **Međunarodni tender za izbor izvođača radova na remedijaciji tla lokacije** raspisan je 11.09.2017.

7) **Ugovor sa izabranim izvođačem radova na remedijaciji**, kompanijom VALGO SA (Francuska) potpisan je 04.06.2018. i **radovi na remedijaciji su u toku**. Predviđeno je da radovi traju 21 mjesec od dana potpisivanja Ugovora, tj. do marta 2020.

8) Ugovor sa kompanijom INTERGEO (Austrija) koja je zadužena za **nadzor nad izvođenjem radova na lokaciji** potpisan je 24.04.2018.

b) Paralelno sa gore navedenim aktivnostima, Vlada Crne Gore je na predlog Ministarstva održivog razvoja i turizma, zaključkom br. 08-3097/4 od 26.12.2014, odobrila **preusmjeravanje sredstava iz tekuće budžetske rezerve u iznosu od €110.000,00** na Ministarstvo održivog razvoja i turizma u cilju zaključenja Ugovora br. 01-85/19 od 26.12.2014. između Ministarstva održivog razvoja i turizma i DOO CETI, za izvođenje hitnih mjera na uklanjanju površinskog otpada. Ovo, prije svega, da bi se uklonio površinski otpad, izradio Elaborat o uklanjanju otpada i sve potrebne aktivnosti na pripremi sanacije lokacije. Ugovorom je bilo predviđeno da se opredijeljena sredstva, tj. €110.000,00 upotrijebe za otpočinjanje realizacije hitnih sanacionih mjera i sprovođenje fizičko-hemijskih analiza, kao i za pripremu Izvještaja za sprovedene aktivnosti. Ugovorom je bilo predviđeno da hitne sanacione mjere budu realizovane odmah nakon dostavljanja tehničko-projektne dokumentacije od strane Ministarstva održivog razvoja i turizma.

Nakon dostavljanja preliminarne informacije od strane konzorcijuma TAUW bv/WITTEVEEN+BOS, koji je bio zadužen za pripremu Glavnog projekta sanacije tla Brodogradilišta Bijela, i njihovih detaljnih analiza, jasno je bilo da je zagađenje na lokaciji Brodogradilište Bijela (prvenstveno zemljišta oko jugoistočnog gata) veće od ranijih procjena, koja su urađena tokom pripremne faze projekta "Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje", od strane međunarodne konsultantske firme CDM, kao i da je procijenjeni trošak sanacije veći u odnosu na procjenu dobijenu iz pripremne faze. Samo uklanjanje površinskog otpada (bačve i mase pune ulja, šut, komunalni otpad, građevinski šut, uklanjanje privremenih objekata i sl.) koje nije bilo uključeno u troškove sanacije, procijenjeno je na oko €210.000,00, od strane konzorcijuma TAUW bv/WITTEVEEN+BOS.

Imajući navedeno u vidu, a posebno evidentiranje većeg zagađenja od prvobitno procijenjenog, sredstva koja su bila obezbijedena od strane Vlade Crne Gore u iznosu od €110.000,00 nijesu bila dovoljna za hitno otpočinjanje čišćenja lokacije od površinskog otpada kao najmanje zahtjevnog prvog koraka. U tom smislu Ugovor br. 01-85/19 od 26.12.2014. između Ministarstva održivog razvoja i turizma i DOO CETI, nije mogao biti sproveden, jer je parcijalno sprovođenje aktivnosti na čišćenju ocijenjeno kao nepovoljno, kako ekonomski tako i u smislu dinamike realizacije aktivnosti.

Jedinica za implementaciju projekta "Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje" je, polazeći od svih navedenih činjenica, pristupila pregovorima sa Svjetskom bankom kako bi se u Glavni projekat sanacije uključilo i čišćenje površinskog otpada i tako obezbijedili uslovi za početak radova na remedijaciji. U konačnom, nakon uvođenja stečaja (30.07.2015.) u Brodogradilište Bijela AD, ovaj prijedlog je prihvaćen od strane Svjetske banke i ugrađen je u Glavni projekat.

Sve navedene okolnosti rezultirale su time da aktivnosti predviđene Ugovorom br. 01-85/19 od 26.12.2014. između Ministarstva održivog razvoja i turizma i DOO CETI, na iznos od €110.000,00 za sprovođenje hitnih mjera na sanaciji Brodogradilišta Bijela nijesu mogla biti upotrijebljena za navedene svrhe.

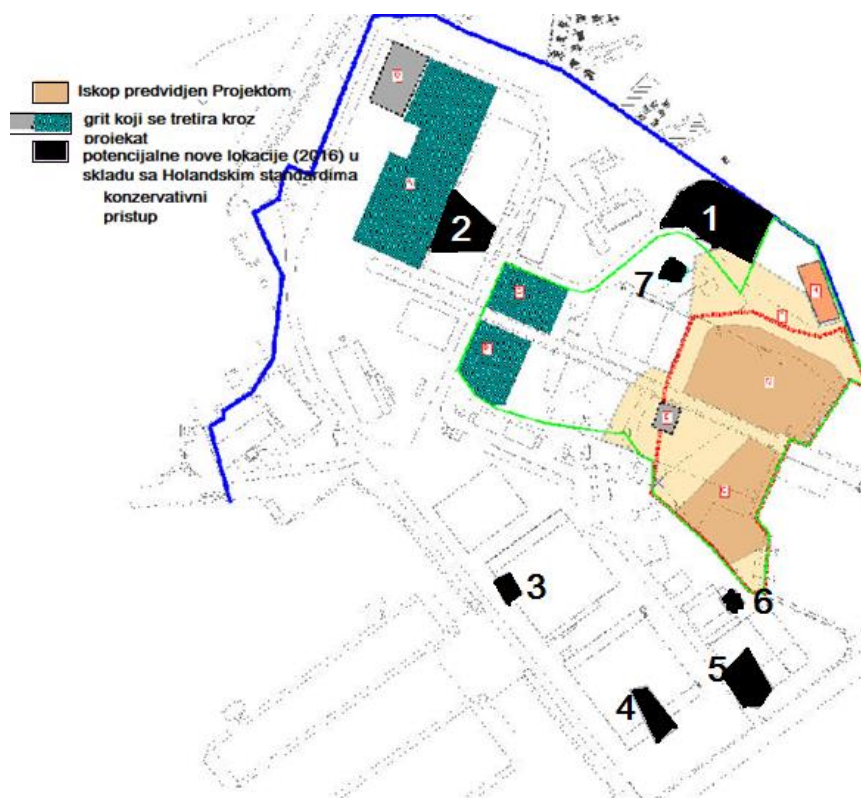
Imajući u vidu tu činjenicu, kao i obraćanje Ministarstva saobraćaja i pomorstva–Lučke uprave, kojim je traženo sagledavanje mogućnosti ispitivanja i ostatka područja u **cilju izrade cjelovitog Izvještaja o stanju životne sredine**, s obzirom da je predviđeno da lokacija Brodogradilišta Bijela AD bude predmet koncesije, Ministarstvo održivog razvoja i turizma je ka Vladi Crne Gore uputilo Informaciju o sprovođenju pripremnih radova na sanaciji lokacije Brodogradilišta Bijela.

Povodom navedene Informacije, Vlada Crne Gore donijela je Zaključke br. 08-2873 od 04.12.2015, kojima je izvršena prenamjena sredstava u iznosu od €110.000,00, na način da je iznos od €82.569,57 namijenjen za realizaciju Projekta istraživanja preostalog neispitanog kopnenog dijela koncesionog područja Jadranskog Brodogradilišta AD Bijela, a iznos od €27.430,43 je preusmjeren za rješavanje pitanja zagađenja vazduha u opštini Pljevlja.

Na osnovu Ugovora 03-30/11, DOO CETI je u martu 2016. izradio **“Izvještaj o ispitivanju zemljišta i podzemnih voda na lokaciji Jadranskog brodogradilišta AD Bijela za potrebe izrade Studije “0” stanja”**. Uvidom u sadržaj Izvještaja zaključeno je sljedeće:

- Obuhvat istraživanja je van zone remedijacije u okviru projekta “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje”, ali je komplementaran sa istim, pa u konačnom zajedno daju pregled ispitivanja zemljišta na području Brodogradilišta Bijela.
- Rezultati dodatnih analiza (kako je dato u Izvještaju) ukazuju da postoji zagađenje i van zone koja je planirana za sanaciju kroz projekat “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje”.
- Karakter zagađenja u velikoj mjeri odgovara karakteru zagađenja već identifikovanom kroz projekat “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” oko jugoistočnog gata (izuzev nivoa PCB i THP na određenim lokacijama unutar zatvorenih radionica).
- Polazeći od rezultata dodatnih analiza i remedijacionih kriterijuma postavljenih u zoni Brodogradilišta Bijela na kojoj je predviđena sanacija u okviru projekta “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje” (TPH iznad 5 000 mg/kg s.m., kao i drugih parametara interventnih vrijednosti holandskog standarda (za PCB i PAH)) preliminarno se mogu utvrditi dodatne potencijalne lokacije za sprovođenje mjera sanacije, kako je označeno na sljedećoj šemi:

Šema br. 1: Dodatne potencijalne lokacije za sprovođenje mjera sanacije

Izvor: "Izveštaj o ispitivanju zemljišta i podzemnih voda na lokaciji Jadranskog brodogradilišta AD Bijela za potrebe izrade Studije "0" stanja", DOO CETI, mart 2016.

U pitanju su sljedeće lokacije: 1) Stanica za zauljani otpad-"Hemosan", 2) Hala brodogradnje-brodograđevni prostor-dio, 3) Remontna hala-dio; 4) Radionička hala-dio, 5) Posebni dio brodogradnje-nadstrešnica BC-dio, 6) Površina ispred poslovnog prostora brodogradnje, i 7) Prostor ispred pomoćnog starog skladišta brodogradnje.

S obzirom da je područje stanica za zauljani otpad-"Hemosan" (u daljem tekstu: lokacija "Hemosan") zagađeno u mjeri koja zahtijeva hitnu sanaciju, tokom 2016. godine sa Svjetskom bankom razmatrana je mogućnost da to područje bude predmet remedijacije kroz projekat "Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje", **ali tek u drugoj fazi (Faza II remedijacije), odnosno kada krene izvođenje radova na remedijaciji dijela lokacije čija sanacija je predviđena Ugovorom o zajmu potpisanim između Vlade Crne Gore i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, tj. Svjetske banke. Nakon sprovedenog međunarodnog tendera raspisanog u septembru 2017. u pitanju su ugovoreni radovi na remedijaciji sa kompanijom Valgo S.A Francuska.**

II) SPROVOĐENJE ISTRAŽIVANJA OD STRANE KONZORCIJUMA DAMEN/PORTO MONTENEGRO

Za dalje razmatranje opcije uključivanja novih lokacija u program sanacije kroz projekat “Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje”, neophodno je uraditi detaljniju procjenu/istraživanja, kako bi se definisale mjere remedijacije, odnosno donijela odluka da li je i na kojim djelovima istraživane lokacije potrebno pristupiti čišćenju, kao i precizirali troškovi ove aktivnosti.

Ova dodatna istraživanja neophodno je sprovesti kako bi se: utvrdilo tzv. „nulto stanje na cjelokupnoj lokaciji Brodogradilišta Bijela“, ostvarila dugoročna održivost višemilionskih sanacionih mjera koje se sprovode u okviru Faze I (tj. već ugovoreni radovi sa kompanijom Valgo S.A Francuska), a sve u cilju pripreme lokacije za preuzimanje od strane budućeg koncesionara.

Zadatak je da se utvrdi postojeći kvalitet onih dijelova Brodogradilišta Bijela koji nisu uključeni u Fazu I remedijacije (odnosno u već ugovorene radove na remedijaciji), a koji uključuju: zemljište, podzemne vode i akvatorijum brodogradilišne luke (sedimente i otpad na morskome dnu oko Brodogradilišta Bijela).

Kako je shodno članu 4 Zakona o koncesijama, koncesija definisana kao pravo: finansiranja, istraživanja, projektovanja, izgradnje ili rekonstrukcije, korišćenja, održavanja, revitalizacije i predaje objekta, uređaja ili postrojenja, u ugovorenom roku, u svojini koncedenta, uključujući i druge slične oblike, konzorcijum Damen/Porto Montenegro se, kao budući koncesionar, obratio predlogom da, u ime Vlade Crne Gore, izvrši navedena istraživanja, čiji ciljevi su sljedeći:

- Utvrđivanje postojećeg kvaliteta: zemljišta, podzemnih voda i sedimenata područja koje pripada Fazi II i utvrđivanje statusa morskog dna u okviru akvatorijuma.
- Procjena rizika koji se odnosi na moguće zagađenje, imajući u vidu buduće korišćenje i Plan razvoja lokacije i procjena budućeg uticaja tog zagađenja.
- Procjena mjera remedijacije za područja van Faze I, povezanih troškova i period trajanja, što to će se utvrditi tokom saradnje između Vlade i Konzorcijuma.

Cjelokupni radovi će se sastojati iz 2 faze:

1) Ispitivanje

- Studija postojećih podataka i pregled aktivnosti nekadašnjeg Brodogradilišta Bijela;
- Ispitivanje zemljišta i vode;
- Studija morskog dna.

2) Procjena rizika i Izvještaji sa preporukama.

Ispitivanje područja Faze II (kopna) zasnivaće se na: CETI-jevom izvještaju iz 2016. godine koji obezbjeđuje značajne informacije o stanju kvaliteta zemljišta van nekadašnje zapuštene

deponije, pregledu istorijskih aktivnosti na lokaciji, planu uzorkovanja i ispitivanju tla i podzemnih voda.

Ispitivanje akvatorijuma će se raditi specijalizovanom opremom, odnosno uređajem za profilisanje morskog dna (holandske kompanije Medusa), na osnovu pregleda raspoloživih batimetrijskih mapa. Na osnovu tih ispitivanja biće moguće mapirati debljinu podvodnih sedimenata i odrediti poziciju bušotina za provjeru uzoraka. Na kraju, izradiće se digitalni model procjene sa količinama grita.

Prilikom sprovođenja predmetnih istraživanja potrebno je sprovoditi procedure definisane: Zakonom o geološkim istraživanjima, Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu i Zakonom o zaštiti zdravlja na radu, i sl.

Kada je u pitanju istraživanje morskog dna, potrebno je prethodno predvidjeti mjere istraživanja, kako bi se odredilo da li je potreban nadzor i revizija, kao i izrada Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Cjelokupnu aktivnost, odnosno administraciju u upravljanju projektom, sprovede holandska kompanija TAUW, koja je bila konsultant u prvoj fazi projekta. Zajedno sa kompanijom TAUW, za neke segmente, biće angažovana crnogorska kompanija Geotehnika za vršenje određenih specijalističkih ispitivanja i uzorkovanja na kopnu i moru, kao podizvođač kompanije TAUW ili pod njenom upravom, a DOO CETI biće angažovan (na osnovu Ugovora sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma) radi izvođenja daljih neophodnih analiza uzoraka i za savjetodavne uloge.

Konzorcijum Damen/Porto Montenegro je procijenio da su za dodatno ispitivanje preostalog dijela lokacije Brodogradilišta Bijela neophodna sredstva u iznosu od €126.932,00 (bez PDV-a), kao i iznos od €59.999,06 (sa PDV-om) za analizu podataka dobijenih istraživanjem i ispitivanjem koja bi sproveo DOO CETI.

Iznos od €126.932,00 (bez PDV-a), konzorcijum Damen/Porto Montenegro spreman je da obezbijedi iz svojih sredstava, s tim da im se navedeni iznos nadoknadi umanjenjem koncesione naknade.

Na osnovu činjenice da je CETI jedina referentna laboratorija za praćenje opasnih i štetnih materija u zemljištu shodno Rješenju broj 101/2-06-309/9 izdatom od strane Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, a na osnovu Zakona o životnoj sredini, pripremljen je i Predlog ugovora sa DOO CETI za realizaciju dijela navedene aktivnosti istraživanja (u prilogu). Shodno tome, **iznos od €59.999,06 (sa PDV-om) za usluge koje će prilikom istraživanja pružiti DOO CETI, neophodno je prenijeti sa računa Ministarstva održivog razvoja i turizma.**

Nakon završetka svih gore navedenih zadataka, Vlada i konzorcijum Damen/Porto Montenegro moći će da:

- Odrede mogući Plan remedijacije za Fazu II, uključujući i Hemosan područje;

- Pripreme sprovođenje Plana remedijacije za Fazu II paralelno sa remedijacijom Faze I (uključujući troškove i period trajanja);
- Ažuriraju Izvještaj o nultom stanju, koji će biti sastavni dio Dodataka koje treba priložiti u usaglašenoj formi uz Koncesioni ugovor za brodogradilišnu luku Bijela.

Nakon završetka istraživanja preostalog neispitanog kopnenog dijela i akvatorijuma koncesionog područja Brodogradilišta Bijela, postojaće veoma dobro razumijevanje stanja životne sredine na lokaciji i mjera remedijacije i onih koje su potrebne kako bi se kompletno koncesiono područje očistilo.

Pomoću izvještaja koji će biti izrađeni u sklopu ove aktivnosti, zajednički će se procijeniti povezani rizici, period trajanja i troškovi čišćenja i remedijacije cjelokupnog koncesionog područja.

S obzirom na gore navedeno, predlažemo sljedeće

Z A K L J U Č K E

1. Vlada Crne Gore je na sjednici _____2018. razmotrila i usvojila Informaciju o sprovođenju istraživanja preostalog neispitanog kopnenog dijela i akvatorijuma koncesionog područja Brodogradilišta Bijela AD.
2. Vlada Crne Gore je saglasna da konzorcijum Damen/Porto Montenegro sprovede istraživanja preostalog neispitanog kopnenog dijela i akvatorijuma koncesionog područja Jadranskog Brodogradilišta AD Bijela, u procijenjenom iznosu od €126.932,00 (bez PDV-a).
3. Zadužuje se Tenderska komisija za sprovođenje postupka dodjele koncesije za privredno korišćenje Brodogradilišta Bijela AD, da u konačnom usaglašavanju teksta Ugovora o koncesiji konzorcijumu Damen/Porto Montenegro umanju iznos koncesione naknade u visini od €126.932,00 sa obračunatim porezom na dodatu vrijednost (PDV), na ime izvršenih istraživanja.
4. Konzorcijum Damen/Porto Montenegro (odnosno kompanije koje angažuje za obavljanje istraživanja) je dužan da sprovede istraživanja u skladu sa važećim propisima iz oblasti geoloških istraživanja, zaštite životne sredine i zaštite na radu.
5. Vlada Crne Gore je prihvatila Predlog ugovora za realizaciju dijela Projekta istraživanja preostalog neispitanog, kopnenog dijela i akvatorijuma koncesionog područja Brodogradilišta Bijela AD.
6. Ovlašćuje se Pavle Radulović, ministar održivog razvoja i turizma, da potpiše Ugovor iz tačke 5. ovih zaključaka.
7. Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja turizma da sa Programa Životna sredina i komunalni razvoj, organizacioni kod 415011602, sa izdatka 4319 - ostali transferi institucijama,

prenese sredstva u iznosu od €59.999,06 DOO CETI na ime izvršenih usluga definisanih Ugovorom.

UGOVOR

za realizaciju dijela Projekta istraživanja preostalog neispitanog, kopnenog dijela i akvatorijuma koncesionog područja Jadranskog Brodogradilišta AD Bijela

Zaključen u Podgorici, dana _____. godine, između:

MINISTARSTVA ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA, koje zastupa Pavle Radulović, ministar, s jedne strane (u daljem tekstu **Ministarstvo**), i

DOO „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Podgorica“ - Podgorica, koga zastupa izvršni direktor Nada Medenica (u daljem tekstu CETI), s druge strane.

I Predmet ugovora

Član 1.

Predmet ovog ugovora je realizacija dijela Projekta istraživanja preostalog neispitanog, kopnenog dijela i akvatorijuma koncesionog područja Jadranskog Brodogradilišta AD Bijela, u skladu sa dostavljenom ponudom koja je sastavni dio ovog ugovora.

CETI se obavezuje da za potrebe realizacije Projekta iz stava 1 ovog člana izvrši uzorkovanje i analizu uzoraka vode, sedimenta i zemljišta na sadržaj hemijskih elemenata i organskih kontaminanata u skladu sa Programom istraživanja.

Član 2.

Ukupna cijena za usluge navedene u članu 1 ovog Ugovora iznosi 59.999,06 eura sa uračunatim porezom na dodatu vrijednost od 21%.

II Vrijednost ugovora i način plaćanja

Član 3.

Za pružene usluge CETI je dužan ispostaviti Ministarstvu fakturu potpisanu od ovlašćenog lica, na iznos od 59.999,06 eura, sa uračunatim PDV-om. Faktura mora sadržati broj ugovora po kojem se plaćanje vrši.

Član 4.

Ministarstvo je saglasno da CETI naplatu predmetnih usluga iz člana 1 ovog Ugovora u cjelokupnom iznosu od 59.999,06 eura, izvrši u skladu sa dostavljenim računima, a nakon izvršene cjelokupne usluge i u skladu sa dostavljenim izvještajem,

III Rok

Član 5.

CETI se obavezuje da će usluge navedene u članu 1 ovog Ugovora, izvršiti u roku od 45 dana od dana zaključenja ugovora, a u zavisnosti od meteoroloških uslova.

Član 6.

CETI se obavezuje:

- da usluge koje su predmet ovog Ugovora izvodi u skladu sa važećim zakonskim propisima, normativima i standardima za ovu vrstu posla;
- da usluge pruža kvalifikovanom radnom snagom sa potrebnim iskustvom za ovu vrstu posla;
- da obezbijedi kompletnu dokumentaciju po kojoj se izvode usluge;
- da primijeni mjere zaštite na radu propisane zakonom, kako ne bi došlo do povrede, odnosno nesreće na poslu, a u slučaju da do istih dođe, odgovoran je po svim osnovama;

Član 7.

Ugovorne strane će se u roku od 2 (dva) dana po potpisivanju Ugovora, u pisanoj formi uzajamno informisati o ovlašćenim predstavnicima ugovornih strana zaduženim za praćenje realizacije usluga koje su predmet ovog Ugovora.

IV Raskid Ugovora

Član 8.

Eventualne nesporazume koji mogu da se pojave u vezi ovog Ugovora, ugovorne strane će pokušati da riješe sporazumno.

Sve eventualne sporove, koji nastanu u vezi ovog Ugovora rješavaće Privredni sud u Podgorici.

Član 9.

Ugovor stupa na snagu danom obostranog potpisivanja i sačinjen je u 6 (šest) istovjetnih primjeraka od kojih se, nakon potpisivanja, 2 primjerka dostavljaju CETI, 4 Ministarstvu.

**DOO»Centar za ekotoksikološka ispitivanja«
Podgorica**

**Ministarstvo održivog razvoja
i turizma**

**Nada Medenica
Izvršni direktor**

**Pavle Radulović
ministar**